

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Wydział Filozoficzny

Kierunek:

Filozofia

Poziom:

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Historia filozofii starożytnej
(History of Ancient Philosophy)

Język:

PL

Typ przedmiotu:

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok I, semestr zimowy

Wymiar:

ćwiczenia: 45 godz.

Punkty ECTS:

ćwiczenia: 4

Forma zaliczenia:

ćwiczenia: zaliczenie z oceną

Prowadzący:

ćwiczenia: o. dr Wojciech Gródek OFM;

Koordinator sylabusu:

o. dr Wojciech Gródek OFM

Sylabus dostępny w ramach:

- [Historia filozofii starożytnej](#) [na kierunku:] [Filozofia](#) (F), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
 - [prowadzący ćwiczenia:45h/zo/4ECTS]: o. dr Wojciech Gródek OFM;

Wymagania wstępne:

Uczestnik zajęć powinien posiadać podstawową znajomość literatury starożytnej Grecji.

Cele:

Po ukończeniu kursu student będzie posiadał znajomość kluczowych pojęć dla myśli greckiej, bez których właściwe rozumienie poszczególnych systemów filozoficznych byłoby niemożliwe.

Treści kształcenia:

Problematyka poruszana na zajęciach dotyczy historii powstawania systemów filozoficznych w starożytnej Grecji. Zrozumieniu dziejów myśli greckiej ma służyć przeprowadzenie analiz pojęć stosowanych w filozofii greckiej i ustalenie ich właściwego znaczenia.

Zakres prowadzonych analiz dotyczących myśli filozofów greckich obejmuje okres od przełomu VI i V wieku przed Chrystusem do V wieku po Chrystusie.

Analiza będzie prowadzona w następującej kolejności:

1. Ksenofanes – Krytyka postrzegania bóstwa przez śmiertelnych. Próba uchwycenia natury tego co boskie. Jak należy rozumieć określenie Ksenofanesa *heis theos*?
 2. Heraklit – Znaczenie pojęcia Logos oraz jego związek z psyche i kosmos. Jak należy rozumieć przypisywane myśli Heraklita powiedzenie *panta rhei*?
 3. Parmenides – Rozumienie związku *noein* i *einai* oraz jego efektu, czyli *eon*. Analiza znaków (*semata*) jakie przypisywane są pojęciu *eon*. Czy Parmenides przeciwstawiał się Heraklitowi?
 4. Zenon - Problem *hen* i *polla*. Obrona tezy Parmenidesa wyrażona w formule *hen to on einai*, zapisanej u Filoponosa. Czy Zenon zaprzecza wielości i ruchowi, czy też przedstawia warunki, dzięki którym jest, lub też nie jest, możliwe mówienie o wielości i ruchu?
 5. Melissos – Czy Melissos poprawia myśl Parmenidesa dotyczącą *bēdācego*? Czy punkt wyjścia rozumowania Melissosa wyrażony w tezie *aei en ho to en kai aei estai* jest ten sam co u Parmenidesa?
 6. Anaksagoras – rozumienie natury *nous* i jego znaczenie dla powstawania *chremata*. Stosunek *nous* do *kinesis*.
 7. Protagoras - Analiza poznania ludzkiego. Co to znaczy, że wszystkich rzeczy miarą jest człowiek (*panton chrematon metron anthropon einai*)? Co jest dla Protagorasa prawdziwe (*alethes*)?
 8. Gorgiasz – Czy założenie, że nic jest (*ouden estin*) może być uznane za nihilizm? Czy Gorgiasz jest krytykiem szkoły eleackiej? Co to znaczy, że nie ma kryterium prawdy (*to tes aletheias kriterion*)?
 9. Filolaos i szkoła pitagorejska - Problem określoności i nieokreśloności. Analiza natury liczby.
 10. Platon i jego dialektyka – Trudności z teorią uczestnictwa rzeczy w ideach. Wyjaśnienie znaczenia terminu *eidos*. Czy Platon wyjaśnia problem jedności i wielości?
 11. Arystoteles – Analiza pojęć *hen*, *syneches*, *metron*. Problem równości i przeciwieństw; powstawanie różnicy gatunkowej.
 12. Epikur – Problem związku przyjemności z życiem szczęśliwym. Różnica między pragnieniami naturalnymi a urojonymi. Na czym polega hedonizm Epikura?
 13. Proklos – Problem stosunku wielości do Jednego i natura Jednego/Dobra. Adaptacja myśli Platona.
- Analiza będzie prowadzona w następującej kolejności:
1. Ksenofanes – Krytyka postrzegania bóstwa przez śmiertelnych. Próba uchwycenia natury tego co boskie. Jak należy rozumieć określenie Ksenofanesa *heis theos*?
 2. Heraklit – Znaczenie pojęcia Logos oraz jego związek z psyche i kosmos. Jak należy rozumieć przypisywane myśli Heraklita powiedzenie *panta rhei*?
 3. Parmenides – Rozumienie związku *noein* i *einai* oraz jego efektu, czyli *eon*. Analiza znaków (*semata*) jakie przypisywane są pojęciu *eon*. Czy Parmenides przeciwstawiał się Heraklitowi?
 4. Zenon - Problem *hen* i *polla*. Obrona tezy Parmenidesa wyrażona w formule *hen to on einai*, zapisanej u Filoponosa. Czy Zenon zaprzecza wielości i ruchowi, czy też przedstawia warunki, dzięki którym jest, lub też nie jest, możliwe mówienie o wielości i ruchu?
 5. Melissos – Czy Melissos poprawia myśl Parmenidesa dotyczącą *bēdācego*? Czy punkt wyjścia rozumowania Melissosa wyrażony w tezie *aei en ho to en kai aei estai* jest ten sam co u Parmenidesa?
 6. Anaksagoras – rozumienie natury *nous* i jego znaczenie dla powstawania *chremata*. Stosunek *nous* do *kinesis*.
 7. Protagoras - Analiza poznania ludzkiego. Co to znaczy, że wszystkich rzeczy miarą jest człowiek

(panton chrematon metron anthropon einai)? Co jest dla Protagorasa prawdziwe (alethes)?

8. Gorgiasz – Czy założenie, że nic jest (ouden estin) może być uznane za nihilizm? Czy Gorgiasz jest krytykiem szkoły eleackiej? Co to znaczy, że nie ma kryterium prawdy (to tes aletheias kriterion)?

9. Filolaos i szkoła pitagorejska - Problem określoności i nieokreśloności. Analiza natury liczby.

10. Platon i jego dialektyka – Trudności z teorią uczestnictwa rzeczy w ideach. Wyjaśnienie znaczenia terminu eidos. Czy Platon wyjaśnia problem jedności i wielości?

11. Arystoteles – Analiza pojęć hen, syneches, metron. Problem równości i przeciwieństw; powstawanie różnicy gatunkowej.

12. Epikur – Problem związku przyjemności z życiem szczęśliwym. Różnica między pragnieniami naturalnymi a urojonymi. Na czym polega hedonizm Epikura?

13. Proklos – Problem stosunku wielości do Jednego i natura Jednego/Dobra. Adaptacja myśli Platona.

Efekty kształcenia:

Wiedza:

1. Student zna idee i argumenty filozoficzne wybranych filozofów greckich na podstawie samodzielnej lektury ich pism - K_W03

2. zna metody interpretacji tekstu filozoficznego, zna różnicę między referowaniem a komentowaniem tekstu - K_W07

Umiejętności:

3. Student czyta i interpretuje teksty poszczególnych filozofów greckich w oparciu o znane mu doświadczenie rzeczywistości - K_U03

4. poprawnie stosuje poznaną grecką terminologię filozoficzną - K_U05

Metody i narzędzia dydaktyczne:

1. Zajęcia mają charakter dyskusji prowadzonej na podstawie przygotowanych przez uczestników komentarzy do tekstów poszczególnych starożytnych myślicieli.

2. Dyskusja jest inicjowana przez uczestników po przeczytaniu jednego z komentarzy.

3. Prowadzący zajęcia włącza się do dyskusji wyjaśniając znaczenie poszczególnych terminów greckich.

4. Poza ogólnie dostępnymi tłumaczeniami tekstów w analizach prowadzonych na zajęciach są stosowane fragmenty tekstów oryginalnych. Dzięki ich zastosowaniu możliwe staje się zrozumienie pojęć istotnych dla tworzenia się wielkich systemów filozoficznych.

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Student uzyskuje zaliczenie z oceną na podstawie:

1. przygotowanego oraz przedstawionego na zajęciach pisemnego komentarza z zadanego tekstu (komentarz nie może przekraczać jednej strony A4),

2. dyskusji podczas zajęć na temat zadanego tekstu,

3. przedstawionej pracy pisemnej (5-10 stron) na dowolnie obrany temat z zakresu filozofii starożytnej.

Lektury podstawowe:

1. Xenophanous Silloi, Peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, Die Fragmente der Vorsokratiker, Weidmann 1989, t. I, s. 131-138, tłum. K. W. Gródek.

2. Herakleitou Peri physeos, Heraklit, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., s. 150-179, tłum. K. W. Gródek.

3. Parmenidou Peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., s. 228-245, tłum. K. W. Gródek.

4. Zenonos Peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., s. 255-258, tłum. K. W. Gródek.

5. Melissou Peri physeos e peri tou ontos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., s. 268-275, tłum. K. W. Gródek.

6. Philolaou Peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., s. 406-415, tłum. K. W. Gródek.

7. Anaxagorou Peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., t. II, s. 32-44, tłum. K. W. Gródek.

8. Protagorou Aletheia e kataballontes, Megas logos, Peri theon, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., t. II, s. 262-265, tłum. K. W. Gródek.
9. Gorgiou Peri tou me ontos e peri physeos, [w:] H. Diels – W. Kranz, dz. cyt., t. II, s. 32-44, tłum. K. W. Gródek.
10. Platon, Parmenides, [w:] Dialogi, t. 2, tłum. W. Witwicki, Kęty 1999, s. 253–321.
11. Arystoteles, Metafizyka, ks. X, [w:] Dzieła wszystkie, t. 2, tłum. K. Leśniak, Warszawa PWN 1990, s. 768–784.
12. Epikur, List do Menoikeusa, [w:] Diogenes Laertios, Żywoty i poglądy słynnych filozofów, tłum. K. Leśniak, PWN 1988, s. 643–650.
13. Proklos, Elementy teologii, tłum. R. Sawa, Warszawa 2002, s. 28–58.

Lektury uzupełniające:

1. Albert K., O Platońskim pojęciu filozofii, tłum. J. Drewnowski, Warszawa 1991.
2. Blandzi S., Henologia meontologia dialektyka, Warszawa 1992.
3. Colli G., Narodziny filozofii, tłum. S. Kasprzysiak, Warszawa – Kraków 1991.
4. Dembiński B., Teoria idei, Katowice 2004.
5. Mrówka K., Heraklit, Warszawa 2004.
6. Narecki K., Logos we wczesnej myśli greckiej, Lublin 1999.
7. Szlezák T. A., Czytanie Platona, Warszawa 1997.

Uwagi: